

פטור מדמי ביטוח לאומי למי שעבר את גיל הפרישה

שאלה: האם מבוטח מעל גיל הפרישה חייב בדמי ביטוח לאומי על הכנסותיו הפאסיביות?

תשובה

סעיף 351(ג) לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995 [להלן - "חוק הביטוח הלאומי"] קובע, כי:

"(ג) מבוטח שאינו עובד ואינו עובד עצמאי החייב בתשלום דמי ביטוח בעד עצמו שהגיע לגיל פרישה וטרם מגיעה לו קצבת זקנה, לא יהיה חייב בתשלום דמי ביטוח לפי סעיף 335(ב), (ה), (ז), (ח) ו-(ט)".

ראשית, יש לשים לב, כי הפטור מצומצם ל"מי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי". כזה הוא מבוטח, שמחד, אינו נכלל בהגדרת "עובד", כלומר: לא מתקיימים יחסי עובד ומעביד בינו לבין מי שמשלם לו את ההכנסה, ומאידך הוא גם אינו "עובד עצמאי" כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי.

נמצא, שהכנסותיו של מבוטח כזה הן הכנסות פסיביות כדמי שכירות ממקרקעין לפי סעיף 6)2 לפקודה, דמי שכירות מנכסים שאינם נכסי מקרקעין לפי סעיף 7)2 לפקודה וכיוצא באלה.

סעיף 351 אינו מנוסח כפטור גורף, אלא פוטר ממרכיבי חיוב מסוימים, המנויים בסעיפים קטנים של סעיף 335 לחוק. כך פטור מי שהגיע לגיל פרישה מתשלום ביטוח ילדים [סעיף 335(ב)], ביטוח אבטלה [סעיף 335(ה)], נכות [סעיף 335(ז)], ביטוח סיעוד [סעיף 335(ח)] ודמי ביטוח זקנה ושאיירים [סעיף 335(ט)].

עם זאת, משמעותו המעשית של סעיף 351 היא, כי הללו זוכים לפטור מלא מתשלום דמי ביטוח לאומי, כפי שיוסבר בשורות הבאות.

מרכיבי החיוב בדמי ביטוח לאומי של מי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי מרוכזים בלוח י¹, המצורף לחוק הביטוח הלאומי. להלן נציג את הפטור לכל מרכיב בנפרד, ונמחיש

¹ ראו גם הטבלה המרכזת שלהלן, מותוך מ' כהן אוגדן חיקוקי הביטוח הלאומי בהוצאת המכון למסים וליעוץ כלכלי בע"מ, בעמוד 171 (בתחילה משנת 2009):

פרט	ענף הביטוח	שיעורי דמי ביטוח באחוזים	
		מי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי	עובד עצמאי
		מזל הסכום המופחת	מזל הסכום המופחת
1	אימהות: עובד ועובד עצמאי	-	0.82
2	אימהות - מבוטח שאינו עובד ולא עובד עצמאי	0.16	0.56
3	ילדים	1.67	-
4	נפגעי עבודה	-	1.39
5	נפגעי תאונות	0.07	0.68
8	נכות	1.31	0.08
9	סיעוד	0.14	1.11
10	זקנה ושאיירים	3.65	0.12
11	שירות מילואים	-	3.09
	סה"כ ביטוח לאומי	7.00	-
	ביטוח בריאות	5.00	6.72
	סה"כ	12.00	5.00
		9.61	16.23
		5.00	9.82

מדוע מי שהגיע לגיל הפרישה כהגדרת מונח זה בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי פטור ממנו :

1. **אמהות** - פרק ג' לחוק הביטוח הלאומי, הדין בביטוח אמהות, מגדיר "מבוטחת" לצורכי מענק אשפוז בקשר ללידה, למענק לידה ולקצבת לידה, ועל כן אינו רלוונטי אלא לנשים יולדות.
2. **ילדים** - פטור מפורש מכוח סעיף 351 לחוק (ראו לעיל).
3. **אבטלה** - פרק ז' לחוק הביטוח הלאומי, המיוחד לביטוח אבטלה, מגדיר "מבוטח" כמי שטרם הגיע לגיל הקבוע לגביו, בהתאם לחודש לידתו בחלק ב' לוח א'1. יושם לב, כי גיל זה מתייחס הן לגבר והן לאישה, החל מיום 1.11.93.
3. **נפגעי תאונות** - פרק ו' לחוק הביטוח הלאומי, המיוחד לביטוח נפגעי תאונות, מגדיר "מבוטח" כמי שטרם הגיע לגיל הפרישה כהגדרת מונח זה בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי.
4. **נכות** - פטור מפורש מכוח סעיף 351 לחוק (ראו לעיל). הפטור המפורש מיותר, משום שפרק ט', הדין בביטוח נכות, מגדיר "מבוטח" כמי שטרם הגיע לגיל פרישה¹.
5. **סיעוד** - פטור מפורש מכוח סעיף 351 לחוק (ראו לעיל).
6. **זקנה ושאיירים** - פטור מפורש מכוח סעיף 351 לחוק (ראו לעיל).

¹ הגדרת "גיל פרישה" בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי הינה: "גיל פרישה" - הגיל הקבוע לגבר ולאשה, בהתאם לחודש לידתם, בחלק א' בלוח א'1".